

ELEK MIKLÓS

A JÓKAI EMLÉKOSZLOP TÖRTÉNETE, SORSA ÉS JÖVŐJE 1925-2003

1925.

A Balatoni Szövetség hivatalos értesítője a *Balaton* 1925 októberi száma *Ünnepségek Balatonfüreden* címmel beszámolót közöl. „Nevezetes ünnepségek sorozata zajlott le szept. 13.-án Balatonfüreden. A fürdő részvénytársaság áldozatkészségéből emelt Jókai-emléket leplezték le nagyon szép ünnepély keretében [...]. A Kisfaludy Sándor társaskör, amely a Jókai-ünnepélyt rendezte, széles körben intézett meghívót mindazokhoz, akik illetékesek lehettek az ünnepélyen való megjelenésre. Képviselve voltak a vármegyék, hatóságok, tudományos és irodalmi egyesületek és mindazok a balatoni társadalmi intézmények, amelyek a kincses Balaton sorsát intézni hivatottak.

A Jókai-ünnepély zenés misével kezdődött a fürdőtelepi kápolnában, mely után a közönség: az időközben a vonatokon és kocsikon érkező megszaporodott ünneplőkkel a kápolna melletti Jókai-térre vonult, amelyet a fürdőkertészet gondossága virágba öltöztetett. Mészöly Gyula, a Kisfaludy-társaskör elnöke, Vámos Géza református lelkész, dr. Schmidt Ferenc egyetemi tanár, Szávay Gyula, irodalmi és tudományos egyesületek, dr. Sziklay János, az országos Jókai bizottság kiküldötte áldoztak Jókai emlékének, Vaszary Alexa Jókai-verset szavalt, Porzsolt Kálmán, dr. Sebestyén Gyula, Tábori Kornél, mint író méltatták. Demeter György főszolgabíró vette át a Vidor Emil műépítész által tervezett emlékművet, melyhez a sikerült domborműveket Sinkó Lajos* szobrászmű-

A Jókai emlékmű, 1925 (Helytörténeti Gyűjtemény)

vész készítette. Ezután a koszorúk elhelyezése következett. Az emlék talapzatára dr. Óvári Ferenc alelnök tette le a Szövetség koszorúját. Az ünnepély kezdetén és végén a balatonfüredi dalárdák énekeltek hazafias dalokat.” **helyesen: András*

Az emlékoszlop kb. 2,5 méter magas, faragott füredi kőből épült háromszög alapú hasáb volt, tetején kb. 60 cm átmérőjű kőgömbbel. Három oldalán egy-egy 50 cm átmérőjű bronzplakett volt elhelyezve. Az elsőn Sinkó András (1901-1976) Jókai arcképe, a másodikon

JÓKAI
100 ÉVES
SZÜLETÉSÉNEK EMLÉKÉRE
1825-1925

a harmadikon

EMELTE A
BALATONFÜRED
GYÓGYFÜRDŐ
ÉS FORRÁSVÍZ
VÁLLALAT RT

szöveg volt látható illetve olvasható.

Az emlékoszlopot kb. 3 m átmérőjű, 60 cm magas, kör alakú kőkeret szegélyezte.

Az emlékoszlop az avatást követően rendszeres színhelyévé vált a különböző rendű és rangú vendégek koszorúzásainak. Lerótták kegyeletüket Jókai emléke előtt a Füreden rendezett különböző tanácskozások, kongresszusok résztvevői is. Nevezetes esemény volt, amikor 1926-ban Rabindranath Tagore Nobel-díjas

R. Tagore az emlékműnél, 1926 (Helytörténeti Gyűjtemény)

hindu költő helyezte el virágait az emlékművön.

1961.

Közlekedésbiztonsági megfontolásból az emlékoszlopot lebontották. A bronzplakettek a Jókai múzeum udvari helyiségébe kerültek (és merültek feledésbe), a kőgömböt pedig a kerek templom elé gurították és hosszú évekig ott hevert (sokan nem is tudták, hogy mi az és miért van ott).

1985.

A közelmúltban betekintésre és felhasználásra megkaptam a hajdani Városgazdálkodási Vállalat „Edison” Szocialista Brigádjának levelezését a Jókai emlékoszlop hasonmásának újbóli felállításáról. (Az első levél 1985. január 11-én kelt, a címzett dr. Ádám István tanácselnök. A brigád nevében (Király Imre, Pálfi Pál, Patócs Sándor, Táncsics László, Tóth Lajos, Wrhovina József) Egerváry Tivadar brigádvezető javasolta, hogy az író születésének 160. évfordulójára az Eötvös-szobor alatti kis téren (ahová a közelmúltban az Antall József miniszterelnökre emlékező „Történelemkönyv” című alkotás került) fel kellene állítani az obeliszket. „A terveket és a munkálatokat az általam vezetett „EDISON” szocialista brigád készséggel vállalná is, más segítséget nem kérnénk, mint-hogy a munkálataink élvezzék a tanács támogatását.”

Dr. Ádám István tanácselnök február 18-i válaszelevelében örömmel nyugtázza, hogy megtalálták és vállalják a Jókai obeliszk helyreállítását. Tájékoztatja Egerváry Tivadart, hogy a továbbiakban a Művelődési, Egészségügyi és Sport Osztállyal tartásuk a kapcsolatot. Az osztály március 1-re helyszíni egyeztető megbeszélést hívott össze, melyen a meghívottak – kivéve a VGV, Városi Pártbizottság, ÉDÁSZ – megjelentek, s a leendő Jókai emlékmű létesítése mellett foglaltak állást. Ezzel egyidőben elkészült a Jókai obeliszk telepítésének engedélyezési terve (Becza Sándor építészmérnök, VGV dolgozó munkája.)

Március 16-án kelt levelében a Városgazdálkodási Vállalat állást foglal az obeliszk helykijelölése ügyében: „Kikérve és meghallgatva a szakemberek véleményét [...] a kijelölt helyen a park fennállása óta a legnagyobb virágfelület díszlik évről-évre. Ezt megbontani legalább akkora felelőtlenség lenne, mint a kérdéses obeliszk eltüntetése volt.” Május 20-án, VTVB Művelődési, Egészségügyi és Sport Osztálya arról értesíti Egerváry Tivadart, hogy a tervdokumen-

Az emlékmű kőgömbje a templom előtt (Helytörténeti Gyűjtemény)

tációt továbbították a Képző- és Iparművészeti Lektorátushoz véleményezés céljából.

A július 22-én érkezett válasz leszögezi, hogy: „Elvben nem emelünk kifogást az ellen, hogy a fotókon fennmaradt formában, az eredeti elemekkel és anyagból az obeliszk rekonstrukciója megtörténjen”.

Az iratcsomó utolsó levele október 3-i keltezésű. A brigád nevében írta a brigádvezető a VTVB Művelődési, Egészségügyi- és Sport Osztályához. A levélben összegezve az eddigi eseményeket, úgy érzik, hogy az új helyszínen (a Balaton étteremtől délre) most már semmi nem akadályozhatja céljuk lassan tíz hónapja húzódó megvalósítását.

A levél írója sajnálkozását fejezi ki, hogy tervükhöz, bár a maguk részéről mindent megtettek annak sikere érdekében, „nem azt az intenzív és hathatós támogatást élvezhették, mint amire a szervek és intézmények részéről számítottak. Reméljük ez most az utolsó megoldási szakaszban jóra: megoldásra fordul!”

2003.

Lassan tizenhét év telt el az utolsó levél megírásának időpontjától. A három bronzplakett a Városi Helytörténeti Gyűjteménybe került, a kőgömb is megvan, várja, hogy ismét a helyére kerüljön. És megvan az akarat és a szándék, is töretlenül, hogy az emlékoszlop újra felállításra kerüljön Balatonfüreden, talán az eredeti helyétől alig több mint száz méterre, a lebontott „kőbarlang” (falatozók) területén.

2004. május 4-én lesz Jókai halálának 100. évfordulója. A XIII. Jókai Napok 2004. rendezvénysorozat méltó eseménye lehetne a közös akaratral és összefogással felépülő Jókai emlékoszlop újravatása.